

**Hainsalu Lehte: inemisel piät
olõma kodokiil ja kodokõiv**

Kae lk 2

**Sõamäng
staabist kaiõn**

Kae lk 3

**Ruitlasõ jaanipäiv Viina-
kuradi ja Jaaniga**

Kae lk 4

Maaška rikkust tarrõ ei tuu

PEEDOSAARÕ KAISA

**Jaanipäiv om säla
takan ja võisi joba
paar ilosat maaškat
põskõ pistä. Uursõ
vana Võromaa maaš-
kakasvatajidõ käest,
kuis timahava saak
om.**

«Olf hää talv ja kevväi,
vihma om tulnu ja
päiv om kah armulinõ
olnu,» ei kaiba Halika
talo pernaanõ Kas-

vandi Ille (41) Lecvakult. Tä
om joba 14 aastakka maaškit
kasvatanu, parhilla om perrä
jäänü kolm hektärrü maaška-
nurmõ, minevaasta olf viil
viis – talo nakkas maaškaga
otsõ kokko tõmbama ja pand
põhirõhu ubina-ärile.

Halika talo pere müü maaš-
kit päälliinan. «Talna turu
pääl mass kilo maaškit põra
(minevä riidi – UL) 65 kruuni,
a hind satas egä pääväga õnnõ
allapoolõ,» tiid Ille.

A tõsõ maaškakasvataja
saaki kitä-i. Laheda vallon
Mustaljøõl Mäe talon om
maaškit joba viistõist aast-
takka kasvatõ. Parhilla om
maaškapõld 0,8 hektärrü
suur, kõgõ suurõmb om
olnu 2,7 hektärrü. Seo
aasta saaki arvas Mäe
talo pererahvas kehvas ja
hindagi ei mõista parhilla pak-
ku. Müümä proovitas minnä
Võrolõ ja Tartolõ.

Soodoma külä Oja-
vere talo pernaanõ Al-
lasõ Liia (45) kõnõl,

et timä om maaškit kasvatanu
katskümmed aastat. «Parhilla
peris puult hektärrü inämb
olõki-i. Olõ kokkopolõld naid
tõmmanu iks,» kõnõl
ka Liia tuust, et maaš-
kidõ kasvatamisõga
rikkus majja tulõ-i.

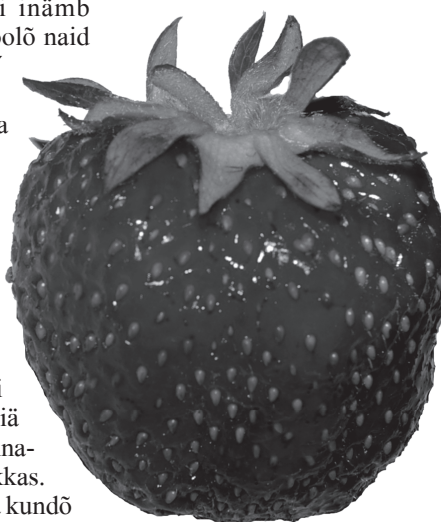
Ka timä ei saa ti-
mahavast saaki kittä.
«Kehvõpoolinõ om
iks, selle et eks mul
om vanõmb istandus
kah,» tiid Liia, kohe
pini om matõ.

Kuna maaška olõ-i
viil valmis saanu, es tiia
Liia tuud kah, mis hinna-
ga tä naid müümä nakkas.
Müü tä õnnõ kotost ja kundõ
omma aastidõga tegünü.

Veskioja talo pernaanõ Kar-
tau Kaili (38) Ruhingu küläst
om maaškidõga mässänü üt-
te jutti viis aastat. Maaškapõld
om kõikaig olnu sama suur:
0,3 hektärrü.

Timahava Kaili suurt
maaškasaaki ei looda: «Marju
nigu om, a nä omma tsillokõsõ

ja veidü ildas om ka kõik seo
asi jäänü,» kõnõlõs tä. Ku

mafa valmis saava, omma
ostja joba teedä. «Päämädsõ
ostja omma iks tutva. Ku
näist midägi üle jääs, sis saa
minnä Võrolõ müümä kah,»
ütõf Kaili. Maaškakilo hinda
tä viil üteldä es mõista.

Hilbi Ulvi (47) kasvatas
maaškit uman Madisõ talon

vana postiti veeren. Edi-
mädsõ maaškalooma pand
tä maaha 1994. aastal. Par-
hilla om Ulvil maaškidõ
all tsipakõnõ üle hektärrü
nurmõ. «Kõgõ rohkõmb
om olnu puultõist hektärrü,»
tulõf Ulvi miilde.

«Määne timahava saak
tulõ, tuud tiid jummal tai-
van,» arvas Ulvi. «Nii
pallo ma tiia üteldä, et
seo kevväi maaškat ilosas
es tiia.»

Ummi maaškit müü Ulvi
Võro turu pääl ja tsipakõnõ
ka Talnan. Maaškakilo
hinna kotsilõ ütles tä, et seo
muutus paaigu et egä tunni
takast: «Eks tä varsti sinnä
20 krooni kanti satas.»

Minevä puulpäävä sai
Võro turu päält kilo maaškit
osta 40 krooni iist. Maaška-
müüjit olf hulga, a ostjit
küländ veidü.

Et mafasaak om kah
timahava kehvõpuulnõ, sis
maaškidega rikkust kokko
aia joht ei saa.

Illos küläpäiv ilmataadi kiustõ

Lepässaarõ om pikä aoluuga
armsa küläkene, mink inemise
teivä joba aastaga algusõst
pääl tuiid, et seo kuu 13. pääväl
peetü küläpäivä tetä ja innes-
kidse külälänigu kodo kutsu.

Vana jaamahuunõ aknõ-ussõ
olli 20 aasta iist lauduga kinni
löödü, et maja är es laonu.
Hoonõ sai vahtsõ näo.

Jaama man võeti võsu maaha,
tuudi vesidse kotussõ pääl
täütes liiva, tetti lillipindre ja
niideti muro.

Ettevalmistus olf kõva, a ilma-
taadilõ tuu kõrda es
lää: küläpääväl tulf
vihma hummogust
pääl nigu pangist.
Tuust huulmalda
tulf inemiisi hulga
kokko. Õnnõ pää-
väkava tulf väläst
är jaamahuunõhe
kolli. Vana jaama-
tarõ sai puupistü rah-
vast täüs ja inemiisi jakku ka
perroon pääl.

**Raudtii om
Lepässaarõ süä.**

Kuna raudtii om
Lepässaarõ inemiisi
jaos esierälidse tähendõsega,
sis tuust olf kõvastõ juttu: laulti
laulu «Vana vaksal», õdagujut
olf «jaamaülemb».

Küllä olf kutsutu ka hulga
tõisi külli rahvast. Kahkva külä
olf ette valmistanu kava tuust,

kuis tuu külä rahvas Orava
jaamast rongiga Lepässaarõ
pitto sõit. Laulsõ küläkapell,
midä vidä viimäne Lepässaarõ
jaamaülemb Koldi Hilja.

Külä aoluust kõnõl põhaligult
inneskine koolioppaja Moori
Tamara: kõgõ parõmbil päivil
olf Lepässaarõ raudtiijaaman
tuiid 20 inemisele! Petscri-Val-
ga-Tarto liini sõif reisirong neli
kõrda päävän ja egä poolõ tunni
takast kaubarong. 2003. aastal
pidi Lepässaarõn kinni viimäne
reisirong ja ka jaamahuunõ
panti kinni.

Küläpäävä kõrda-
minekile avidi ütõn
Visnapuu pere, Koldi
Hilja ja Lembit, Lõh-
musõ Maia,
Heinar, Mart
ja Silvi, Moo-
ri Ruve ja Tama-
ra, Luiga Kalle ja
Galja, Järveperä Eda,
Puškina Juta, Puškini Aino ja
Kolja, Aganitsa Kalju,
Vago Tiina ja Aigar,
Rauga Artur.

2010. aastagal kõrraldas
suurõ küläpäävä timahava
küläkosti toonu Kahkva külä.
Pidäge iks umast küläst ja kodo-
kandist!

PÄHNÄ KÜLLI, kõrraldaja

Kas järvi pääl marutaminõ tulnu är keeldä?

HARJU ÜLLE
ylle@umaleht.ee

**Kas moodoriga massini-
dõga sõitminõ Tamula
ja tõisi suurõmbidõ järvi
pääl tulnu är keeldä – taa
küsümüs kisk inemise
kattõ leeri.**

«Ainukõnõ moodoriga asi Tam-
ula pääl võinu olla vetelpäste-
paat!» om Võro pensionäri,
inneskidse Akademiä-aokirä
toimõndaja Tani Agu kimmäs
saisukotus. Vanaherrä om sele-
tänü keskkunnaammõtin ja
kirotanu eski Lõunalehte Võro
maavanõmbalõ avaligu kirä,
mille pidänü Tamula järve
moodoriga sõiduriistust puh-
tas tegemä. Suvõl segävä vii
pääl kihotaja tsuklõjit, häõtäse
kalamaimõ ja tsungva madala
järve põhast üles muta. Tuu
jälki pand vetiga parõmbalõ
kasuma.

«Tahetas, et Võrolõ tulnu
inämb turistõ, a kiä taht tulla,
ku tan om sama plärrin nigu
egän suurõmban kotussõn
ja huligaani kihotasõ eski
vett piten?» küsüs Tani Agu
ja seletäs, määndsit tä om
Roosisaarõ silla man nännü:
«Pangaruuvli näoga jämme
kaalaga kiilaga jõmmi!»
Tani om ka talvidsõ ijäraa-

sõitmisõ vasta: auto- ja tsikli
segävä järveviirsit inemiisi ja
lahkva suusaratu.

Ku tervõsligu elo sõbõr Tani
olõ-i sutnu vällä märki, mille
piät mõni inemine moodoriga
riista sällän ümbretsõõri ki-
hotama, ku omma jo olõman
suusataminõ ja sõudminõ, sis
om ka noid, kiä marutamisõst
suurt rõõmu tundva.

«Laus-ärkiildmist ma õigõs
ei piä,» kaits moodorisordi-
huviliidsi Võro maavanõmb
Tuliku Ülo. Timä om otsustanu,
et suvõl või moodorsõidudu-
tänü keskkunnaammõtin ja
kirotanu eski Lõunalehte Võro
maavanõmbalõ avaligu kirä,
mille pidänü Tamula järve
moodoriga sõiduriistust puh-
tas tegemä. Suvõl segävä vii
pääl kihotaja tsuklõjit, häõtäse
kalamaimõ ja tsungva madala
järve põhast üles muta. Tuu
jälki pand vetiga parõmbalõ
kasuma.

«Pääasi, et õlli maaha ei
aia ja pallo kipõstõ ei sõidõta,
politsei ja keskkunnainspekt-
sioon kaesõ tuu perrä. Ku
kõva või mürrin olla, et tuu
inemisele halv ei olõ, om kah
jo kirän,» seletäs maavanõmb.
«Kimmäle om inämb ku ütõ
noid, kiä järvi pääl sõitmisõ
peris är kiildnü, a saman taht-
va krossisõitja talvõl ijä pääl
triini ja omma ka suvidsõ
üritüse, midä oodõtas.»

K e s k k u n n a m m õ d i
Võro, Valga ja Põlva regiooni

juht Poltimäe Ena ütles, et par-
hilla keskkunnaammõt siski
kaald tuud, et suurõmba kima-
misüritüse Tamula järve pääl
Vagula pääl kammanda.

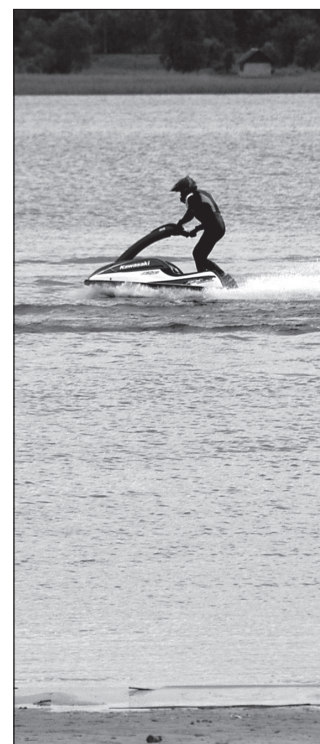
Suvisõidõ sõiduriistu kotsilõ
arvas tä, et kesk järve võinu
moodorpaadi jo sõita külh ja
tuu om Tamula-Vagula pääl
lubatu kah: 200 miitret pilli-
ruust kavvõmbal vai ku tuud
olõ-i, sis järveveerest.

A murõte tege järve veeren
madala vii seen marutamino:
ütõn paigan om kohakudu,
tõsõn tsuklõja, ujosõ pardsi ja
luiga... Maavanõmb lupa sõita
sirgõlt, 10 km tunnin sõidus
lubatuhe paika, a kiäki õigõlõ
valva-i, kas nii ka tetäs.

«Lahendus olnu tuu, et liin
tege kõrda kimmä platsi, kost
sõiduriista järve pääl sõita
võiva,» ütõles Poltimäe Ena.
«Üts kotus om mõtõld Võlõ
tii viirde gaasitehassõst tsipa
edesi, tõnõ Roosisaarõ silla
viirde.»

Et Tani Agu olõ-i ainukõnõ,
kiä Tamula pääl kihotamisõ
vasta sõdi ja vaiõlust om
olnu ka tuuga, et kas kõrkjõdõ
vällvõtminõ pand siniveti-
ga kipõmbalõ kasuma, sis
plaan keskkunnaammõtelli
järvetiidläisi kääst põhaligu
uurmisõ, kuvõrd ütõs, tõnõ vai
kolmas asi järve-ello mõotas.

«Ku rahha andas, sis õkvalt
teemi taa aša är,» lupa Polti-
mäe. «Projekti joba teimi, a
masu tulf vahelõ ja KIKist mi
tuujaos rahha es saa. A proo-
vimi edesi!»

HARJU ÜLLE PILT

Inne jaanipäivä kihotõ ütõs jetti-
miisi täüs-kipõga õkvalt Tamu-
la ranna veeren edesi-tagasi.
Et säänest pilti saia, es pia
sukugi pääl pasma – lätsit
järve viirde ja säält tä olligi.

Lupa vai keeldä?

Egä inemine taht, et timä kodo ümbre es videlnü asku maan ja tõsõ es larmanu, ku timä taht maada vai hindäette märgota. A mõnõ naist sammust inemiisist tahtva esi larmada ja asku lakja pillu, ku om iso pito pitä, auto, skuutri vai mõnõ tõsõ sõiduriista kibõhust pruuvi. Mändse piirini piät inemine umma tahtmist saama? Nii tuu inemine, kiä ei taha, et tõsõ kihotasõ, ku tuu, kiä taht esi väega marota?

Mõista-i hinnada, kas ja ku pallo tege halva Tamula järve pääl suvõl moodorpaatõ-skuutridõga ja talvõl autidõ-tsikli-tega marotaminõ. Tuujaos omma asatundja. Parhilla lubava asatundja sõita kibõhusõga 10 kilomeetrit tunnin 200 miitret kõrkjst vai ku näid olõ-i, sis kaldõst kavvõlõ ja säääl uma sõiduriistaga kihota. A sõitjilõ tuu ei passi: kavvõst olõ-i nä jo järve veeren peesütäjile tütarlatsilõ nätä. Et kiäki trahvma ei tulõ, sis marotõdaski veere lähkül nii et vesi linds. Inemine julgu-i kah mano astu ja õiõndama naada: sõita jo lubatas ja kuis sa tõõstat, et sõit pallo kipõlt...

Arva, et asja saanu paranda joba tuuga, ku iks mõnõlõ võlss paigan marotajalõ krõpõ trahv är tetä. Tuu olõ-i rassõ, nigu es olõ rassõ sändsest tegeläsest pilti saia. Trahvõmisõ-jutt lätt kipõlt lakja ja viirallimehe tõmbasõ vaiksõmbas.

HARJU ÜLLE, päätoimõndaja

UMALEHT

Telmisenummõr 00917

Ilmus egä katõ nädäli takast tõsõpäävä

Toimõndusõ aadrõs: Tartu 48, 65609, Võro

E-post: umaleht@umaleht.ee; info@umaleht.ee

Päätoimõndaja: Ülle Harju 78 222 21, 56 606 494
info@umaleht.ee

Keeletoimõndaja: Laivi Org laivi77@hotmail.com

Latsinuka toimõndaja: Mariko Faster 56 213 177
mariko.faster@gmail.com

Välläandja: Võro Selts VKKF
Trükjä: AS Võro Täht

Lehe välläandmist tugõva:

Riiklinõ programm «Lõunaeesti kiil ja kultuur» ja

Uma Leht Internetin: www.umaleht.ee

Paprõlehe-kujolist Uma Lehte saa lukõ ka Internetist www.netiajakiri.ee päält!

Ku susi piäs platsi tulõma, sis olnu külh liig mis liig!

Eläjide ja tsirkõga üten

Olõ tähele pandunu, et mõtsa-eläjä omma viimätsel aol julgõbas, õkva ülbes lännü. Ja ega tsirgu kah enämb ei häbendele, tahtva õkva inemise lähkül olla ja juttu aia. Pesä ja poigõ peräst enämb nii ei peellädä.

Jo nä tiidvä ummi õiguisi Euroliidun ja tuud kah, et ega säändsil ullõl ei olõ püssä egä kurjõ mõttõid, kis keväjäst ilda sūgūseni kõik uma vaba ao ja raha tuu pääle kulutasõ, et koskil liinainemise mõistusõ perrä peräpõrgun uma vana-vanõmbidõ majja kõrran hoita, haina niitä ja käpile pindre pääl ukõrda.

Nuidõ karvatsidõ ja sulõ-liisiga saa muiduki hirmsadõ nalfa, a mõnikõrd om õks peris hirmudu kah, esieränis ku piät pūmmege minemä sinnä kotussõlõ, kohe minemädä jättä ei saa.

Paar suvõ tagasi saimi teedä, et maja lähkül enelä-heki sisen omma kähripini hinnäst sisse säädnü. Suvõl es olõ hätä medägi. Aian olõ unikiid külh ja tikri naksi puhma mant kaoma.

A hullõmb olõ tuu, ku augusti- ja septembriüüse tuu purõlõminõ naka! Peris hull olõ üüse tuu pääle herädä, et kiäki pia aknõ all hirmsat hellü

tege. Tiiät külh, et krandsi suur-runõ elläi, a pūmmege omma kõikõ asa hirmsamba.

Nüüt minevä sūgūse targuti-märguti viil õdagu 11 aigu ussõ iin.

Tulõ kõikõ palli ja kuu olõ kah suur nigu mõlak, ku äkki tekki kiäki heki veeren: «Böö!» vai umbõs nii. No mis sa tiit är,

om õks hirmudu külh! Aruti-mi, et kähripini helü tuu ei olõ, vast om käh kah hindäle aia taadõ elämise sisse säädnü.

Kitsõ omma kõrval nurmõ pääl ammu egäpääväne asi ja repän istõ üts hommuk sanna takan ja es nakka inne astma, ku mi naarma naksi.

Mi maja ei olõ sukugi koskil mõtsa seen, ümbretsõõri omma nisu- ja rapsinurmõ, a eläjä enämb tuust ei hooli, et lakõ om.

A ku ma lats olli, sis olõ tuu suur uudis, ku kiäki mõtsa veeren kitsõkõist olõ nännü. Ja rebäst näüdäti meile koolin pildi päält.

Üts suvi tull majal katus maaha võtta ja ilmatu aig olõ säääl kile pääl, miä tuulõ käen linnõl ja rabis. Mi mõtli, et ega tsirgu nüüt aknidõ viilaudu taadõ ja rästä ala pessi ei tii, a vai viil – varblasõ ja muu vähämbä tegeläse kävve tsiuh ja tsiuh kile veerest sisse ja vällä.

Seo talv sai selges, et mõistlik om saina-

palgijuppõga üten paar aknõd kah är vaheta.

Keväjä, ku aknõ jo tuudu, halgatu miilde, et ku suvõl tuus suurõmbas lahkmissõs lätt, omma varblaisil nigunii poja pesän ja mis sis tiit. Tull nuu «hotellilavva» aknidõ ümbrelt är kisku, et asi näile selge olõs.

Tuu pääle leivä varblasõ mitu päiva maja lähkül puhma sisen hirmsat lärmi. Miis arvas, et jo nä arutasõ, määne sugulanõ nüüt tõisi hindä manu korteride piät võtma, ku chitõskrutõga kitsas käen.

Aida kaardõ ala om meil üts vana rippvaas pant. Suvõl omma säääl vahel lilli sisen ollu, talvõs panõmi tsirkõ jaos terri ja suurmit täüs.

Nüüt tull vällä, et sinnä omma kah tsirgu pesä tennü ja poigõ süütman käüti sis kah, ku mi esi säääl istõmi. Hää, et ma kaema es lää, nigu muidu olõ tennü, et kas terä är süüdü omma.

Egäl juhul om niimuudu rõõmsamb olla, ku tõsõ elävä hinge ka ümbretsõõri, kes sennu ei pelgä.

A tuud ma ütles külh, et ku susi piäs platsi tulõma, sis piät tuu hirmutamissõs vähämbält õhupüssä ostma. Miä liig, tuu liig!

NÕLVAKU KAIE,
Mõnistõ kandi inemine

LAUBE KADRI PILT

Hainsalu Lehte: lõuna puul om aigu ja inemist peetäs inemises

Kiränik Hainsalu Lehte (70) tulõ jutuaJamissõlõ, üten Võromaa kodoluu raamat.

«Seo om üts mu lemmikraamat,» ütles Hainsalu ja ots vällä Põlva kihlkunna kaardi. «Näet, siist Valgõsuu ja Kiidjärve vaihepäält olõ peri mu imä,» näütäs 68 raamadu autor, kink meelest eski Võromaa mõtsa omma tõsõ helüga ku Põha-Eesti uma.

Kos ti es sündüsiti?

Koton Haaslavan, sõs ollimi Võnnun ja säält tullimi Tartolõ, ku ma olli katõaastanõ.

Imä kõnõl Põlva kiilt surmani. Timält olõ ma väega ilosit sõnnu saanu, midä olõ ka uman loomingun pruuknu.

Ütliti Põlvan koolilatsilõ, et ti jaos om eräle lõuna-eesiti ni põha-eesiti tõug?

Om, om. Lõunõ-eesiti tõug om uma. Ku vanast sai Põlva rongiga siinde sõidõtus, sõs säääl pääl olõ hoois tõnõ rahvas ku näütuses Elvã rongin. Elvã rongin kõnõliva kõikõ hirmus haritut juttu, loiva. A Põlva rongin käve egäpääväse jutu.

Mul om Põlva surnuaidavaanaima matõt. Ku ma säääl käve, sis mullõ miildü ka poodin kävvü. Tuu olõ sis joba Põlvan vahtsõnõ suur puut, a säääl es pääse kassast ilma läbi, ku suur pikk jutt tull inne är kõnõlda (naard). Ütskõrd ma osti säält kangä ja või, miä kõikõ sai müüjäga är kõnõldus! Kõigil olõ aigu ja – inemist peeti inemises.

Egä lõuna puul olõ jo innevanastõ esi riigin. Põha-Eestin olõ Eestimaa, a mi olõmi jo Liivimaa.

Kas Tarton om kah kõgõ olnu arvu saia, kiä om peri lõunõ puult?

Om külh jah. Näütuses Kauksi Ülle tundsõ ma õkva är, sis tä es olõ viil seto naanõ. Tä olõ õkva kuiki nii armsa, uma ja ausa. Lõunõ-eesitlase ommaki kuiki nii ausa ja kavalusõlda rahvas – taa omgi vast vahe põhacestlasisiga.

A võrokõsõ ütles, et seto om kavval.

A taa seto kavalus olõ-i halvatahtja! Nä omma tuuperäst, et ello jäiä ja tõsõlõ miildüdä, läbi kävvü, näile rõõmu tetä.

Kas teil om kah parhilla viil kotust Põlva lähkül vai muial, kohe suvõl minnä?

Olõ-i inämb alalõ jäänü, kõikõ om aokeerun kaonu. No sugulaisil külän olõ iks käänü. A Põlva mõts om mu kodomõts, kos ma nüütü viil scenen käü. Ku innembi autoga käve, sai pia kõgõ uma neli-viis kartolikorvitäüt siini. Ma tunnõ hinnäst mõtsan häste. Ku latsõn Kuurverre uno mano latsimi, sõs kasuesä kandsõ minno sälän üüse Valgõmõtsast rongi päält. Naa üüsedse mõtsa helü... mu meelest Talina mõtsa olõ-i sukugi säändsõ helüga, säääl naa kipõti õnnõ undasõ. Ja parhilla kuulõ-i eski merekohinat Kadrioron.

A Võromaal om taa vaikus ni ütsindüs viil alalõ – taa om suur kingitüs inemisele, taa om suur õnn, ku saat olla luudusõ ni esihindäga. Nii tulõva hoo-bis tõistsugudsõ mõttõ päähä. Näütuses scenen kävveni: kõnnit ja kõnnit ja kõnnit nika-ga lätt meelestki, midä otsit...

Võromaal ma panni tähele tuud, et ku piniga mõtsan olt, sõs pini astu-i kusiraudsõkidõ raa pääle. Tä tund lõhna ja – tä pidä luku. Pini astus kusiraudsõkidõ raast üle, a inemine panõ-i tähelegi. Ku pallo inemise talla all hukka saa, ilma et tä aru annasi, a pini, näet, astus üle. Pinne käest opsõ ma kah mitte pääle astma.

Mink poolõst om võro kiil esieräline?

Võro kiil kõlas nii häste! Muiduki, mõnõ Tafna-kiilse taha-i midägi võro keelest kuulda, et taa ollõv väega hirmsa (naard).

Säänest vainu lõvvüs ka ummi hulgan...

A või-olla tundva inemise hinnäst süüdü, et olõ-i umma kiilt pruuknu ja umas võtnu ja selle ütlesegi: ah, olõ-i vaiagi! Või-olla tundas ka tuud, et oldas õkva ku suurõst perändüsest valla ütelnü, a näet, nüüt lätõ taa kõikõ väärtõsligis! Taa sääne kadõhusõ tunnõ või vainu takan olla.

A pallo ti esi olti võro kiränike lugõnu?

Kolga Raimond pand minnu imehtämä, et kuis tä hoitsõ vana Võromaa alalõ umin luulõtuusin. Tä olõ jo nuur poiss, ku pidi är minemä. Tä elli jo terve elo võõral maal, a luulõkõgo päälkiräs pand um-mõhtõ «Võõral maal kirjutatud laulud». Ja õkva timä võrokiil-side luulõtuuisiga tulõ kõikõ taa vana elomuud nii silmi ette.

Üts laul, miä muka kõikaig üten käü, om Rahmani Jani «Ütle mullõ uma telefoninum-

mõr...» («Kõnõtraat» – UL). Ku taa laulu eesti kiilde ümbre panõt, sõs vaos kõikõ är. Tähen-däs, et taan keelen om iks sääne vägi – kuki kiräkeelengõ olõs taa peris hää luulõtus, a siski olõ-i tuu, miä võro keelen.

Kõiv om mul kõikõ läbi loetu, tä om esierälidselt hää! Täl omgi taa kiil ja vaim – ku naada taad ümbre jutustama, sõs ei mõistaki! Kõivu Madis om ainulinõ miis – ma õkva osta, ku timält jäl midägi ilmus. Kaõ, et täl nii veidü lugõjit om. A miä tetä...

Ku kiräkiilset teksti loe ma silmiga, sõs võrokiilset ma ütles vaimun vällä. Sõs om keremb arvu saia ja sõs ma tunnõ inämb mõnnu. Kaalepil omma kah väega ilosa murdõluulõtusõ.

Miä teile Kauksi Üllelt inämb miildüs?

Romaan «Paat» miildüs väega. Täl omgi ürgtunnõ: ürgimä, esiimä, tä eläski taa malli perrä. Kõikõ naa luulõ-tusõ, kasvai «Hanõ vai luigõ», kõikõ omma väega sūgäväst rahvatiidüsest peri. Kah väega võimas autor.

Teil om 11 latsõlast. Ku pallo olti jõudnu olla latsõlastiga?

Iks veidü. Mul om 68 raamatut – naid ei kiroda nii muu kõrvalt. Eks naa omma ildamba kirotdõ – ku uma kolm last väiku olliva, sõs naidõ mant saa es suurt midägi kirota.

Mul sõs egä säitsme aasta takast tull raamat. Tuudaigu olõ üts kirästüs muidoki

kah ja ilmutaminõ vilets.

11 latsõlast om iks hulga: ku vällä läämi, sis piät är jagama, kiä kinka paarin om. Ja suurõmba valvva väikumbit, muidu kaosõ är.

Kas uma latsõ vai latsõlastõ omma inämb ti latsiraamatit inspiirünü?

Latsõlastil om iks vahtsõnõ maailm, midä näide kaudu lõudä. Mul eläs viis latsõlast Raplamaal ja säääl omma kah keeleküsümüse: kas pang vai ämber. Imäle tuvvas pang, a esäle ämber. Ja sõs nä teiväki vahtsõ sõna: panger (naard). Nii et latsõ-latsõki omma keele-tundlõgu, saava taast esierälisusõst häste arvo.

Kas lugõjidõga trehvämene om kah lõunõ ni põha puul tõistõ?

Jah. Talina puul tiä-i ma kõrraga, midä sõs iks

kõnõlda. Lõuna puul lätt jutt kuiki esihindäst.

Inemisel piät olõma kodokiil, kodokõiv. Mul olõ ka Tarton uma kodokõiv säääl Turu uulid-sa otsan, kon parhilla katlamaja. Kuki säääl olõ erämaja, pei ma tuud iks kodokõos.

Küsse ALLASÕ TIIA

Hainsalu Lehte meelest om luudusõ ni esihindäga olõk inemisele suur kingitüs. Säänest mõnnu lupa kiränik hindäle Põlva mõtsun seenen kävven.

ALLASÕ TIIA PILT

Kiri

Kiri kiroda aadrõssil Tartu 48, Võro liin 65609 Uma Leht vai info@umaleht.ee

Toimõndusõl om õigus kirju toimõnda ja naid lühendä. Kirä iist hono- rari ei masta.

Varga pään ei pala müts kah!

Üts lihtsamb võimalus varra kokko aia om varastaminõ. Mis tuust, et tõnõ inemine jääs vaesõmbas, pääasi, et hindä vara kasus. Parhilla omma varga jäl huu sisse saanu.

Üts paik, kost midägi ilosal suvõaol iks saat, om kabõ- lih: värski lillipunt, vaas vai künnel kah asi. Saat umatsi- dõ havvaplatsti ilma rahalda ilosambast tetä. Vai liinah lillipundi kabõlivarehti man edesigi müvvä.

A ku rohkõmb riskit, saat mõnõ havvaplatsti kõrdegegi rahakotigi hindäle. Om jo juhust, et mindäs prahti viimä ja kott jääs pingi pääle laokilõ, võta õnnõ julgus kokko ja olõtki koti vastnõ umanik.

Sääne asi juhtu aasta tagasi minogagi Ristipalo kabõlih. Sai kalmu pääl mõnõ lilli istuta, tahtsõ künnel palama panda. Koti olli pandu pingi pääle, mis jäi plati kõrvalõ tõsõlõ poolõ hekki. Kõrraga kai, et pingi pääl olf õnnõ mu jakk, kotti es olõki. Kõ- tih olliva retseptiga ostõdu rohokarbi, kats paari prille, aiakääri, küpär, esiki kortõri võti ja kündle.

Üttege inemist liikmah es näe, es kuulõ ka kellegi sammõ müüdä minevät. Ja ku ma olõs heki takast pistü saistanu, olõs vargal saanu õkva käest kinni võtta, pingi ja mino vahel olf õnnõ hõrrõ suvinõ hekikene. Vot siin olf külh joba vargal hulljulgõ riskmine! Pidi iks olõma korgõmba katõgooria- ga varas, mitte mõni karjääri alostaja kápär!

Kao man istõva paar naist. Nuu ütliivä, et varõmb olli nannu ütte kahtlast miist, tuu küsünü näide käest juhatast Märksi haudõ pääle. Tuu vast olfgi varas, a no mis sa iks inämb tiit. Pangah sai õnnõs uma arvõ kinni panda, pangakaart olf kah jo kotih. Sai ka rahha viil võtta, et edesi ellä ja kodo sõita.

Aus varas olõs võinu osta mino raha iist ümbrigu ja margi ja mu dokumendi ja võtmõ mullõ postiga saata. A ku palfo sekeldüisi mul tulf läbi tetä dokumente peräst ja ruuhilõ vahtsõ retsepti otsi ja apteegist vällä osta!

Vanaesä olf mullõ latsõpõl- võh seletänü, et ku tä Tsiberih elli, mõistõti säääl vargalõ umakohut. Mõnõl raoti eski sõrmõ vai käsigi otsast. Üts lambavaras olf pant küllä pitch käümä, lammassäläh, esi pidi kõik aig kõva helüga ütlemä: «Ma varasti lamba.» Ja tappa sai nigunii. A mis saa seoilma- aigo tetä? Kas är sõnno, kerigo vandõ ala panda vai selgelnä- gijä mano minnõ?

Vanasõna ütles, et varas jätt varna saina, mullõ jätse jaki alalõ, hää tuugi! Inemise, olkõ õks kabõli pääl valvsa! Tuu rahupaik ei olõki nii rahulik!

PÄRNASTI LEIDA

Sõamäng staabist kaiõn

PEEDOSAARÕ KAISA

11. piimäkuust pääle tsõõrit' Võrol Kupõrjani pataljoni ümbre väega hulga egäsugumäidsi «laiguliidsi» ja paari päävä peräst olf värehti takan perädü- pikk joro massinit: 11.–13. piimäkuul olf säääl rahuao reservoppõkogo- nõmisõ «Siil 2» alostus. Ma, tubli Eestimaa patrioot, olli kõgõ tuu seen ja kõnõlõ tsipakõnõ, midä nätä sai.

Reservoppõkogonõmisõ alostus vai formiirmine tähendäs tuud, et kokko kutsudu mehe – seokõrd nelä kooni säitsme aastaga iist aoteenistuse lõpõtanu reservi arvadu mehe ja Kupõrjanovi pataljoni tüütäjä – jaetas kompaniidõs, andas kätte püssä, süük, rõiva ja saadõtas är mõtsa, kon nä piät kats nädälit vasta pidämä ja sõapidämist opma (vast näiti seo kuu keskpaiagan esi kah Sõmmõrpalo ja Urvastõ kandi mõtsu seen laiguliidsi mihi?)

Pia tuhandõlõ sõamehele jagi kraami Lõuna ring- kunna kaitsõliitlasõ Põlva, Valga, Sakala, Tarto ja Võro malõvast.

Olf kuus formiirmispunkti ja üts pääkeskus. Tuu formiirmiskeskus olf kotus, kon olli tähtsä ülembä kuun ja säääl istõ ma kah.

Selle ma nii palfo tiiaigi, et kõik teedüs juusksõ mu kätte – ma olli teedüssetoi- mõndaja.

Mehe pelksi miinipildjat Sõamiihile kraami jaga- misõ man juhtu iks mõni tokõrus kah.

Näütuses olf sääne lugu, et kõlistõdi ja kaivat, et ütte formiirmispunkti omma jõudnu kolm miist, kellele om ette nätt anda miinipildja.

A mehekese ajava vasta

ja ütles, et ei mõista tuuga midägi pääle naada, olõ-i säänest riista inne nannüki!

No sõaväen pandas sändse õiõndaja kõrrapäält paika. Ot- sus olf kipõ ja sõaväele paslik: ku paprõ pääl om kirän, et saat seo riista, sis saat kah! Ja ei mäenestki vasta ajamist!

Olf ka sääne juhust, et kõlistõdi keskustõ ja küsti nõvvo: midä tetä, ku miis seletäs, et saa-i püssä kätte võtta – usk ei lupa! Mi sis palssimi selges tetä, mäene usk tuu om, mäene kiild püssä käen hoita.

Tsipakõsõ ao peräst tulf vahtsõnõ kõnõ ja punktist anti teedä, et miis võtt püssä vasta.

Ma esi arva, et tuu olf vast üts ludri miis, kiä piüdsõ hinnäst rassõ püssä ütendivä- misest pästä. A sõavägi om iks sõavägi, mitte latsiaid!

Arvati, et ma tiia kõkkõ!

Mu tüü olf telehvoni man püssü, kõik teedäandmisõ kirja panda ja paprõmajandust kõrran hoita.

Muidogi miildü hindajilõ (ohvitseeri, kapteni ja tõsõ asatundja, kiä olli kutsudu mi tüüd hindama) minno kiusada! Kuna mu tüünimetusõn olf seen sõna «info», sis nä arvisi, et ma tiia kõkkõ.

Halv tunnõ olf sis külh, ku pidi jälki ütlemä, et «ei tiia!» Muidoki, mõnikõrd panni ma pää tüüle, otsõ veidükese ja sai vastussõ kätte kah.

Üts hindaja küsse mu käest, et kas meil om formiirmisel ÜTE (ühtlustatud tegevuse eeskiri) kah olõman?

Ma põroti kõrraga rõõmsahe vasta, et meil iks säänest asja olõ-i.

A sis astsõ mu mano üts nuurmiis, kiä kirotas seost oppusõst Tarto korgõmbalõ sõakoolilõ lõputüüd ja tsosis, et kuulõ, sääne asi om iks olõman külh!

Sis ma külh tundsõ, et lätsi näost väega vereväs. Nigu ülembüs staabiussõst sisse asf, sis nõudsõ kõrraga, et mullõ taad ÜTet näädätü ja trükse seo kõrraga vällä kah

– peräkõrd lätt viil vaia. Ja lätski!

Ümbre hulki ma väega es saa, selle et telehvon mugu kõ- lisi. Meid käve kaeman mitmit tähtsit küläliisi ja hindajit.

Sõna loeti kõvastõ pääle, et meediaga tohe-i seost ettevõt- misõst mäenestki juttu aia!

Väega peläti, et ka võõrilõ riigele pakk huvvi teedüs sändse oppusõ kotsilõ.

Vainlasõ võiva olla väega kavala!

A olõ-s tuu asaga mäenestki janti, minno es sekä ütski ki- rätõura egä muu võõra.

A näütuses kats formiiri- mispunkti, miä olli õkvalt Kupõrjanovi pataljoni värehti- de seen, teivä iks hindäle eräle julgõstamisõ miiskunna ja üü läbi kõndsõ neo mehe ümbre, püssä säälän. Õigõ kah: vain- lasõ võiva olla väega kavala!

12. piimäkuu õdagus ollimi suurõ tüü är tennü: piaaigu kõik mehe olli rõivin ja valmis mõtsa minemä.

Hindaja ja suurõ ülembä jäivä mi Lõuna ringkunna kaitsõliitlaisiga väega rahulõ.

No perän mõtli, et olõssi saanu viil parõmbalõ tetä, a kokkovõttõn läts siski häste.

Võinu viil palfo jutusta, a väega palfo tohe-i kah mul- gata, sis pandas minno külh riigi riitmise iist kinni!

Nii et kalli lugõja, nii palfo sis tuust, kuis käü sõamiihi mõtsa oppusõlõ saatminõ.

Ja olõ-i tuu nii kerge joht, et

egäüts kraba püssä ja sä- läkoti sälgä ja padavai mi- nemä.

Egäleütele jagat kraam pantõ kõrraligult kirja, et kõik asä iks päält oppust ilosahe õigõ kotussõ pääle tagasi kah jõudnu.

Poisi saava varustusõ kätte.

Kättesaadu varustusõ kotsilõ pidi andma allkirä, et kõik kallis kraam iks tagasi jõudnu.

Kiri Kaasanist

Võromaa miis SAAREPUU JAANUS läts tüüle Tatarimaalõ Kaasani kanti. Uma Lehe lugõjilõ jaga tä ummi tähelepanõkit elost täambädsen Vinne riigin.

Iževsk-Moskva rongin

Seo kiri tulõ sõs õkvalt rongi päält. Viisa nakkas jälki läbi saama ja jaanipäiv kätte jõud- ma ja neo ommaki päämädsõ põhjusõ, mille üts eestläne täambädsõl pääväl Vinnemaalt jalga lask. No om muid põh- juisi kah, a nuu omma säändsõ eräelõlõdsõmba põhjussõ... Ja ega ei saa väega kaivada, et noid viisasit nii näpuotsaga andas – saa jälki rongiga sõita. No kasvai minevä nädälilõ käve Moskvan määndsengi euroop- laisilõ mõtõldun haigõmajan jälki verd ja kust andman.

Moskvalõ sai mintüs selle, et saasi kõik asä üte kõrraga tettüs ja pitsadi papridõ pääle.

Andsõ hummogu ihost egäsugust nesses ja lätsi Kremli taadõ muro pääle pikutama ja raama- tut lugõma. Sõs jalodi Kremli hoovin, kai Tsaar Suurtükü ja tuud, kuis husaari hobõsidõga ratsutasõ ja lätsi paprit saama. Sõs tulf vällä, et kusi näile iks ei kõlba. Ma olli üle-celmäne õdak olõ pääle veitkese rum- mi pruuvnu ja kõik tüüt nigu mitmit kõrdi innegi: pää valuf. Küsse hummogu proviisori käest päävalu vasta rohto ja ega ma es kae, mis säääl seen olf. Ja näüdäski pruuv, et ihon om

morfiin vai kodeiin vai jummal tiid midä... Tohriherrä olf külh viisakas ja vaband ette ja taadõ, et nä ei saa midägi tetä ja et tulõ viie päävä peräst vahtsõnõ pruuv anda. Mis tetä, hädä om noidõ narkomaanõga...

A rongisõit mullõ miildüs ja pikämaa-rongi omma Vinne- maal väega viisaga: maru hää om 35kraadidsõ kuuma käest saia jahedahe vagonitarõ. Ma tiia-i, kas mul mäenegi hõel hais külen om vai olõ ma muido hirmsa inemine vai om kiäki asä nii säädnü, a ma olõ kõik aig ütõndä vagonitarõn ja sõs om ruumi palfo ja võit istu kuis tahat ni kasvai näütuses kirja kirotä.

Rahvast sõit rongiga palfo ja inemise tundva hinnäst tan väega mugavalõ. Nigu tsuma- dani saava säctüs, pandas jalga lohva-lohva sussi, dressipüksi ja sälgä ruudulinõ parfipluusõ. Ja sõs nakkasõ üte tsäid kiitmä ja tõsõ läävä restoraani. Resto- raanin süvväs väega tervüsligult ja praktilidsõlt. Tervüsligus

tege asä tomadi-kurgi salat ja mitmõsugumadsõ lihalõigu sibulaga, praktilidsõs muna ma- jonecsiga ja 100–200 grammi valgõttõ viina olõ pääle, et raha tuuldõ es linnanu. Mõni miis jääs edimädsõst saast grammist muidoki purjo ja sund kinä- keist tatarirahvusõst ettekandjat kipõmbalt viina perrä, a tuu küsüs rahuligult, et kas näil om tulõkahi. Viina tä muidoki tuu ja tuust saa herr vunki mano, mušotas tüütärlatsõl kätt ja seletäs midägi. A tüütärlatsõ om õks õnnõ rahulik: kullõs, naarahtas ja toukas herrä lahkõlõ sinnä- puolõ, kost restoraanist vällä saa. Herr lätt, kos tä pääses.

A elo Krasnaja Poljaanan lätt egä pääväga rassõmbas. Tehas, miä 50 aastat om olnu ku külälõhm, kedä terve külä iist ja takast om nüsünü, pill handa ja nõnna. Ei saa inämb, selle et peremiis om andnu käsu, et kas lätt kõik piim puki pääle vai lätt kõri maaha.

«Lehm» taht ellä ja nii omma poolõ ülembä saanu jalaga

persehe, selle et näil om segi lannü, mäene om näide karman ja mäene võõras. Tüükotus- sõst ilmajäämine tulõ hulgal inemiisil, kiä omma aastit tüül käünü ja õnnõ käünü. A sinnä ei olõ midägi tetä – säändsõst karakaupa ümbrekõndmisõst ja niisama mulgatamisõst vai paprõmäärmisest tulõ-i midägi hääd. Muidoki ei olõ süüdü õnnõ inemise, kelle tüüst mi- dägi kassu ei olõ, selle et kala lätt iks pääst mädänemä. Nüüt om kala värski ja ku ilmamajan- dusõn jälki parõmb aig tulõ, saa nii mõnigi vahtsõ võimalusõ.

A noist, kes jääse, om hää miil, selle et näil tunnus ollõv hää miil, et toolõ ullusõlõ, mis tan olnu om, nakkas lõpp tulõma. Mõnõl mehel lätt silm- gi läükmä, ku tä kõnõlõs, et edimäst kõrda päält hulga ao küsüs kiäki tä käest, et kuis täl lätt ja kuis tüü edenes ja sõs ka kullõs ja süvenes, ku tä ummi kuis seletäs. Muido õnnõ anti käsk, et tuus pääväs piät valmis olõma...

Olõmi sõltlasõ!

SÄINASTI ASTA

Ma olõ sõltlanõ, kõnõliva latsõ mullõ, esi ma joht niimuudu ei arva. Om jo süümine ja peldikun käüminegi sõltuvus? Ku olõt iks harinu egä päiv praati süüma, proovi sis suppi vai kõrdliimi süvvä! Kuikimuudu ei taha kaalast alla minnä!

Vai võtami näütuses tüülkäümise-sõltuvusõ (mõni raba katõ kotusõ pääl). Viinavõtmisõ-sõltuvus: joodik tege nii pallo tüüd, et juvva saia.

Vanal aol olf latsõtegemise-sõltuvus (pümmel aol olõ õs muud tetä). Tuud sõltuvust om täambädsel pääväl veidembäs jäänü: om põnõvampigi tegemiisi, nigu arvudi iih istmine, välälamaal reismine, poliitikahe tükmine.

Nuurusõh tull umal tüüd tetä ja latsi kantsõlda, es sis kotost vällä saa. Tüü man peeti naisipäivä ja aastaga lõpun näärripito. Kallist joogist-sõögist restoraanin es julu mõtõldagi.

Nii es olõ kapin kallit rõivit, ega näid es olõki vaia. Perrel olf rahha veidü ja hindä iist hoolitsõminõ jäi iks viimätses. Häbü üteldä, et olf õnnõ kats paari alosmõssu – üte püksi jalah, tõs mõsuh.

Täambädsel pääväl om asi lihtsä – ku midägi väega himostat, võta pangast lainu vai telli kataloogõst perä-

PLATSI LIISO TSEHKENDÜS

massu pääle.

Eks mi sõs papaga pruuvõsõmi kah hinnäst vahtõ lainõ pääle timmi. Ja sis tull vällä, et papi om lainusõltlanõ, a ma jälki kataloogisõltlanõ. Papi chitäs autokuuri – võtt lainu. Remont tarrõ – võtt jälki lainu.

Ma jälki naksi perrämassu pääle elämiste asju telmä: sammõtkardinit, vaipu ja egasugumaidi nipsasakõisi. Hindäle kostüüme, pitsmõssu ja ihokriime (külh mu kortsuki ütškõrd kaosõ).

Restoraani-rõivit sai mito komplekti tellitüs, nii egäs juhuh. Tahasi nii väega vahel sinnä minnä (latsõ nüüt jo suurõ) ja paar tandsugi tetä, hääd muusigat kullõlda. A

kiäki ei kutsu (selle et olõ viil õnnõ illos) ja esi kah ei ihna pappi nii pallo vällä kävvü. Eloaig harinu säästuprogrammiga elämä. Jää uutma, ka naatas restoraaniõdagit ka perrämassu pääle andma, sis lää kimmähe.

Olõ Hobby Halli, Anttila, Otto, Bon-Brix', Highlights'i, Aparat'i, Heine, Schäferi, Cellbese, Quelle, Selecti, Hansaposti kundõ.

Olõ olnu näide kundõ mitmit aastit ja mul om eski VIP-kaart. Siiäni olõ tuu pääle väega uhkõ olnu, a ütäl pääväl tull inkassofirmast kats kurja kirja, et olõti (seo tähendäs mina) nii- ja niipallo võlgu.

Tulõ taivas appi! Minol om VIP-kaart ja mina olõ võlgu! Kõlisti inkasso- ja müügi-

firmalõ. Mõlõmba lubasi asja uuri.

A uurmisõ pääle lätõs nätäl, ku tull lõpus selgus, et ma iks võlgu ei olõ. Viga tull tuust, et ma tahtõsõ firmalõ hääd tetä ja massi üte asa perrämassu kõrraga kinni. A näide raamadupidjä es näe arvutist rohkömb ku kats massu.

Tuu pääle lätõs minol tujo är, selle et mino au ja väärüküs olf mutta trambit. Mu telmise-iso olf kah kaonu. Ja latsil olf hää miil, et telmiisil tull paus.

Ütel pääväl tull kullõr pakiga. VIP-kaardi andja saaf mullõ ku hääle kundõlõ sünnü-pääväkingitüse.

Et olõ sündünü hingipääväl, olf pakin inglipildiga karbi-kõnõ, mille seen marmorkuuk.

Meil papiga olf hää miil, a õnn olf lühkenc, ku loimi paprõ päält – parõmb inne lõppi kats päivä tagasi.

Kingisaatja olf külh õigõl aol koogi posti pandnu, a postimassina tsõõri olli veidü aigupitch viirdünü. Jo sis es olõ timäl talvõkummõ all!

Üts osa minost olf rõõmsa ja taht kuuki maitsa, tõnõ vatuf vihasst ja taht süüdläse pääle kaivada.

Viimäte sai koogihimo võitu, a et meil kassi ei olõ, kink pääl perrä pruuvi, kas keeks sünnüs süvvä, sis lasimi taaduga koogil hää maitsa.

Peräh lakimi sõrmõki puhtas. Kuuk olf väega hää ja ello kah jäimi ni kataloogõst tellimi iks kaupade.

Jaunist, takkaperrä

Minevä nätäl olf sõs mi kõigi jaos tuu jaanipäävänätäl.

Jaanipäiv om tulõtõt mehenimest Jaan, miä om täambädsel pääväl väega harilik: kiä sõs ei tiä mu vaimsõt essä Pulga Jaani, Raplamaa hõpõkõrri Pehu Jaani vai Vilsandi miist Tätte Jaani. Ku lihtsäle inemisele om jaanipäiv üts kõrd aastan, sõs Pulgalõ, Pehulõ ja Tättele om egä jumala päiv sääne.

Rahvaperimüse perrä om jaanipäiväga kõudet egäsu-gutsit kombit ja uskmiisi.

Näütuses üü päält jaanipäivä ollõv selle esieräline, et sõs om võimalik löüdä käkitüt varra.

Hariligult pidi Vanakurat vai Juudas just seol üül rahpaa vällä võtma ja rahha kuivama nakkama.

Ja kõgõ kimmämb tuud rahakuivamisõ kotust üles löüdä ollõv kaia ümbretsõõri läbi kirstulavva seen olõva ossamulgu.

Egas täambädses pääväs midägi muutunu olõ-i.

Vanakuradi asõmõlõ om tulnu Viinakurat ja Juuda rahvus om valusahe inemiisile selges tett: Juudas om ruutslanõ ja vastapiten perimüsele ei kuiva tä rahha, a hoobis mõsk teda Swedpanga ja Sebi rahapaton.

Lihtsä inemine saa tuud nätä tõtõst õnnõ läbi kirstulavva seen olõva ossamulgu ja

RUITLASÕ OLAVI, gurmaan

mitte elosast pääst. Tõnõ uskminõ olf, et kes jaanitulõlõ ei lää, tuul lätõ tarõ palama. Tuli pidi andma tulõvas aastas jõudu ja rammu ni võtma laiskusõ kuntõst.

Timahava võisõ süämerahuga tulõlõ minemäldä jättä, ku sunduslinõ savvu-

märguandja lakkõ om kruvit ja elo om jo niigi kipõs act, kõik aig niigi tuli persen palas, kost sa tuud aigu võtat, et laiskust kuntõ sisse laskõ!

Viil usuti, et uppunuisi henge tulõva vii alt vällä ja pidävä lainidõ pääl tandsu lüvvõ rõõmupito.

Ohh... ma andnu pallo är, ku ma viil kõrra Alendri Urmasõ kontsõrdilõ saanu, a kontsõrdipaigan ma rõõmupito es kujotanuu...

Viil pei jaaniüüse nõia pito ja kiä jaaniüül är nõiuti, tuu inämb needüsest elo seen es pääse. Kõgõ hariligumb nõidus om olnu inemise soendis muutminõ, minkperäst ma usu, et Etkäri ja Andsipit inämb inemiisi sekkä tagasi tuvva ei saaki...

Kõgõ parõmb jaanipido om olnu õks sõs, ku pito kuun Jaaniga pitä olõt saanu. Väähämbält ütte Jaani pidänü egä inemine Võromaal tundma, et hääd pito kõrralda.

Selle ma seo aasta gurmaanitsigi: perre tsõõrin, Pulga Jaani laulõga, tasatsõhe Viinakuradi seltsin.

Tossu Tilda pajatusõ

Võro kiil Talna kaubamajan

Kats Võro naist, Vilma ja Helmi, es saa sukugi umavaihlõ läbi. Vilmat ai vihalõ, et Helmi kõgõ tsägäff ja ai ulli juttu. Helmile es miildü, et Vilma tä juttõst vällägi ei tii.

Õnnõtusõs elli nä viil ütten majan ja käve ütten asutusõn ammõtin. Ütškõrd, ku Vilma ja Helmi tüükotussõga Talnan olli, trehvisi nä ütäl aol Talna kaubamajja. Kiä tuud inämb mälehtäs, minkast tülü nõssi, a sõnnuga sõtta nä jäl pööri. Tõnõtõist õnnistõdi võro keelen.

Äkki juussõ näide mano kolmas naanõ. Tuu olf kah võrokõnõ. Tutva kiil pand tedä hoolõga tüllüpuurduisi

vahtma. Ja tä näkk, et ütõ taplõjst om timä koolisõsar.

«Oi jummal, ku hää miil mul om sinno üle pikä ao nätä!» hõigaas tä ja kallist kõgõst jovvust Vilmakõist.

Jaanitulõ man

Vanamehe istõ jaanitulõ man mitmõkõistõ kuun, lasi olt ja kõnõli nuurusaost. Õnnõ Piitre suu püsse kinni. Tä olf terve õdak väega umactte olõmisõga. Tuu es jää ka tõisil tähele pandmalda, nä küsse peräkõrd, miä Piitret vaivas.

«Märgoda tan, pallo ma umal eloal viina ja olt olõ sisse larpnu, a mitte ei märgi vällä. No tuud om iks väega pallo olnu!» ütõ Piitre ohatõn.

Hüvä nõu

Pelmeenivorm

- 1 pakk pelmeene
- 1 väiku sipul
- 3 munna
- 2 sl hapund kuurt
- puul klaasi piimä suula
- võidu vai rasva praatmisõs

Ma olõ pruuvnu tetä pelmeene ka praatmalda, a praadidu saava maitsõ poolõst parõmba.

Praadi pelmeeni ja sibula är ja lao vormi. Klopõ muna hapnõ koorõ ja piimäga segi, panõ suula mano ja vala pääle. Küdsä 200 kraadi man umbõs puul tunni.

Telli Uma Leht Võromaalt peri sõbralõ, tutvõlõ vai sugulasõlõ!

6 kuud – 60 kr, 12 kuud – 120 kr

Telli saa tel 78 22 221

Umma Lehte saa Võromaal ja Setomaal Lehepunktõ müügikotusist, Tartõ pääpostkontorist ja Tallinast Ateena raamadupoodist (Roosikrantsi 6)

Kuuluda

Kuulutusõ tel 782 2221, info@umaleht.ee

Pokumaa ots Puuko tarõ jaos **van-na talokraami**, miä om tettü inne 1930. aastakka (rõivakirstu, tüüriista, müüblõ, sõõgriista jms) Teedüs tel 5624 2390, info@pokumaa.ee.

Urmas, olõmi mõttõn sukka, ku jätät jumalaga uma

IMÄGA

Kärgula külä rahvas

Latsilõ

Vastussõq saatkõq
Tartu 48, Võro liin
65609 Uma Leht vai
info@umaleht.ee.

Manoq kirotagõq uma nimi, vannus, aadrõs ja televoninumõõr. Vastajidõ vaihlõ loositas vällä võrokeelitsit latsiraamatit vai kasette ja Uma Lehe klepse.

Mineväkõrdsõ latsi ristsõna vastussõs pidi tulõma koolivaheag. Õigõ vastussõ saatsõ ja avvohinna saa **Kol-sari Samuel (6)** Põlvast.

Seokõrdsõ ülesandõ vastussõq saadaq ärq ildampa 9. hainakuu pääväs!

16.06. Uman Lehen olnu Jaanikuu viktoriini õigõ vastussõ omma: 1. Eesti lipp, 2. pääsläse laul, 3. 15. maarahva laat, 4. jaanikahi, 5. paarinarv lehti. Avvohinna saa **Teppo Maie** Põlvast.

Otsiq vastandpaariq naidõ sõnnu seest:

uma, väikene, jaih, must, korgõ, lämmi, vahtõnõ, nuur, must, pall'õ, vana, vana, hää, veidüq, matal, võõras, valgõ, suur, halv, puhas.

uma – võõras

Kaeq Jussi-multikit www.lastekas.ee päält!